

University of Groningen

Grief following homicidal loss

van Denderen, Mariëtte

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2017

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

van Denderen, M. (2017). Grief following homicidal loss [Groningen]: Rijksuniversiteit Groningen

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Grief following homicidal loss

Mariëtte Y. van Denderen

© Mariëtte van Denderen, 2017

The research described in this dissertation is funded by Victim Support Fund
(in Dutch: Fonds Slachtofferhulp).

ISBN: 978-90-367-9386-5

Cover drawing: Windvlaag, by Reinder Homan

Typesetting: Kees-Jan Glashouwer (Glashouwer Design)

Printing: Ridderprint BV, the Netherlands

rijksuniversiteit
 groningen

Grief following homicidal loss

Proefschrift

ter verkrijging van de graad van doctor aan de
Rijksuniversiteit Groningen
op gezag van de rector magnificus prof. dr. E. Sterken
en volgens besluit van het College voor Promoties.

De openbare verdediging zal plaatsvinden op

donderdag 12 januari 2017 om 12.45 uur

door

Mariëtte Yvonne van Denderen

geboren op 17 mei 1985
te Achtkarspelen

Promotoren

Prof. dr. A. de Keijser

Prof. dr. P. A. Boelen

Beoordelingscommissie

Prof. dr. R. Kleber

Prof. dr. A. Pemberton

Prof. dr. R. Sanderman

This dissertation is dedicated to all people who have lost a loved one to violence.

Om ver te geraken moet je beginnen met een kleine stap. En dit eerste stapje is de belangrijkste op je reis. – Krishnamurti

Contents

Preface	Je verliest je kind door moord en dan?	1
Chapter 1	General introduction	3
Chapter 2	Psychopathology Among Homicidally Bereaved Individuals: A Systematic Review	25
Chapter 3	Prevalence and Correlates of Self-Rated Post-Traumatic Stress Disorder and Complicated Grief in a Community-Based Sample of Homicidally Bereaved Individuals	47
Chapter 4	Revenge and Psychological Adjustment after Homicidal Loss	67
Chapter 5	Prolonged Grief, Posttraumatic Stress, Anger, and Revenge Phenomena Following Homicidal Loss: The Role of Negative Cognitions and Avoidance Behaviors	83
Chapter 6	Treating Symptoms of Complicated Grief and Posttraumatic Stress Disorder in Homicidally Bereaved Individuals with Cognitive Behavioral Therapy and EMDR: a Randomized Controlled Trial	103
Chapter 7	Summary and general discussion	133
	Nederlandse samenvatting	161
	Dankwoord	165
	Curriculum vitae	169
	Publications	171

Je verliest je kind door moord en dan?

Het was zaterdagochtend 25 juni 2005 toen mijn vrouw en ik 's ochtends vroeg een telefoontje kregen van mijn schoonmoeder. Zij had een akelig nieuwsbericht op Radio Rijnmond gehoord. Er was sprake van de vondst van een levenloos lichaam van een jonge vrouw in een huis in Barendrecht. Zij was door geweld om het leven gebracht. Bij aankomst bij het huis trof de politie twee kleine kinderen aan die ongedeerd waren en een man die zich verwond had. Omdat onze dochter in Barendrecht woonde en twee kleine kinderen had, vroeg mijn schoonmoeder mijn vrouw of alles goed was met onze dochter omdat ze zo'n raar voorgevoel had bij het radiobericht.

Daarop probeerde mijn vrouw onze dochter telefonisch te bereiken en toen dat niet lukte, is zij direct met de auto naar het woonhuis gereden. Onze dochter woonde nog geen 10 minuten rijden bij ons vandaan en aangekomen bij het woonhuis zag ze de rood-witte linten van de politieafzetting. Op de vraag aan een postende politieman of er iets ergs was gebeurd met de jonge vrouw die in het huis woonde, kreeg ze een bevestigend antwoord. Mijn vrouw werd tegengehouden en mocht niet naar binnen. Politie mensen brachten haar met een auto naar ons huis waar ik in spanning zat te wachten op nieuws van mijn vrouw.

Toen mijn vrouw huilend naar binnen werd geleid, was het mij onmiddellijk duidelijk dat er iets vreselijks was gebeurd. Het rare was dat ik niet direct kon huilen. Ik was murw geslagen door het afschuwelijke nieuws. Ik kon het moeilijk bevatten dat mijn dochter er niet meer was. De tranen kwamen later.

Dezelfde dag werden de kinderen van onze dochter, onze kleinzoon van een half jaar en onze kleindochter van twee en een half jaar oud, na een korte crisisopvang in een pleeggezin, bij ons gebracht. Vanaf het eerste moment was het voor mijn vrouw en mij duidelijk dat de twee kinderen bij ons moesten komen. Van alles moest geregeld worden. De uitvaart van onze dochter maar ook praktische zaken voor de kinderen als babymelk, luiers, kleding, bedjes en dekentjes. Gelukkig kregen wij onmiddellijk veel hulp van familie, burens en vrienden.

De eerste maanden leef je in een roes. Het verdriet, de pijn van het verlies, de zorg voor de kleine kinderen, de rechtszaken, zowel strafrechtelijk als familierechtelijk, de afspraken met de Kinderbescherming, Jeugdzorg en Pleegzorg. De kinderen voelden zich helemaal thuis bij oma en opa. Toch bleek keer op keer dat onze kleindochter veel had meegekregen van het moment van de moord op haar moeder. Hoewel het niet te bewijzen is, bestaat het sterke vermoeden dat zij dingen gehoord of gezien heeft. Lange tijd was zij bang voor messen, voor donker gekleurde mannen (haar biologische vader/dader is Antilliaans) en een rood geblokt dekbedovertrek. Zij was onafscheidelijk van oma. Waar oma ging, ging zij ook. Er was duidelijk sprake van verlatingsangst.

Omdat de biologische vader naast langdurige detentie ook veroordeeld was tot dwangverpleging in een tbs-kliniek vanwege persoonlijkheidsstoornissen als asperger, narcisme en theatraal gedrag, maakten wij ons zorgen of onze kleindochter daar iets van meegekregen had. Wij hebben een kinderpsycholoog benaderd om dat te onderzoeken. Tot onze opluchting bleek dat onze kleindochter echter niet deze persoonlijkheidsstoornissen had.

De aanhoudende problematiek van onze kleindochter, als bedplassen en vrijwel dagelijkse nachtmerries als gevolg van haar traumatische ervaring, was voor ons aanleiding om na verloop van tijd een psychiater van Pleegzorg te consulteren. Deze psychiater verwees ons door naar een kinderpsycholoog van de GGZ. Na een intake gesprek werd voorgesteld om EMDR op onze kleindochter toe te passen. Tot onze blijdschap begonnen de klachten na een paar sessies snel te verdwijnen en tot op vandaag heeft onze kleindochter geen psychische klachten meer gehad.

In 2008 hebben mijn vrouw en ik ons als lid aangemeld bij de lotgenotenorganisatie Vereniging Ouders van een Vermoord Kind (VOVK). Hoewel de gang naar de bijeenkomsten vooral in het begin zwaar was, hadden wij er veel baat bij. Het ontmoeten van lotgenoten die ook een kind door moord hadden verloren, werkte helend. Het besef dat jij niet de enige bent die zoiets vreselijks is overkomen, hielp bij het verwerken van het verdriet en omgaan met de pijn.

Inmiddels zit ik alweer een aantal jaren in besturen van lotgenotenorganisaties en houd mij bezig met het organiseren van bijeenkomsten en het behartigen van belangen van nabestaanden van geweldslachtoffers bij diverse overheidsinstanties. De moord op onze dochter heeft een enorme impact op onze levens gehad. Met de kinderen, mijn vrouw en met mij gaat het nu gelukkig goed. We genieten van de kinderen die ons veel positieve energie hebben gegeven en nog steeds geven. De kinderen, inmiddels 12 en 14 jaar oud, staan positief in het leven en hebben zich sociaal prima ontwikkeld.

Jan van Kleeff

Vader van Simone van Kleeff, overleden 25 juni 2005

